

การเปลี่ยนแปลงความรู้เรื่องบั้งไฟพญานาค
กรณีศึกษาอำเภอพนมพิสัย จังหวัดหนองคาย

นางสาว ภัทร์ทิพพา แสงพิทักษ์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาไทยศึกษา

คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2549

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

CHANGE IN THE PERCEPTION OF THE NAGA FIREBALLS
A CASE STUDY OF AMPHOE PHON PISAI, CHANGWAT NONG KHAI

Miss Pattippa Saengpitak

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts Program in Thai Studies

Faculty of Arts

Chulalongkorn University

Academic Year 2006

Copyright of Chulalongkorn University

Thesis Title CHANGE IN THE PERCEPTION OF THE NAGA FIREBALLS:
A CASE STUDY OF AMPHOE PHON PISAI, CHANGWAT
NONG KHAI.
By Pattippa Saengpitak
Field of Study Thai Studies
Thesis Advisor Sunait Chutintaranond, Ph.D.

Accepted by the Faculty of Arts, Chulalongkorn University in Partial
Fulfillment of the Requirements for the Master's Degree

Theraphan Luangthongkum Dean of the Faculty of Arts
(Professor Theraphan Luangthongkum, Ph.D.)

THESIS COMMITTEE

Siraporn Nuthalang Chairperson
(Associate Professor Siraporn Na Thalang, Ph.D.)

Sunait Chutintaranond Thesis Advisor
(Sunait Chutintaranond, Ph.D.)

Adisorn Semyam Member
(Mr. Adisorn Semyam)

ภัทรทิพพา แสงพิทักษ์: การเปลี่ยนแปลงความรับรู้เรื่องบั้งไฟพญานาค กรณีศึกษาอำเภอ โพนพิสัย จังหวัดหนองคาย (CHANGE IN THE PERCEPTION OF THE NAGA FIREBALLS: A CASE STUDY OF AMPHOE PHON PISAI, CHANGWAT NONG KHAI) ดร. สุนทร ชุตินทรานนท์, 77 หน้า.

วิทยานิพนธ์เรื่องนี้ศึกษาเกี่ยวกับความรับรู้ดั้งเดิมเรื่องปรากฏการณ์บั้งไฟพญานาค ในอำเภอ โพนพิสัย จังหวัดหนองคาย และวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอันเนื่องมาผลกระทบของการท่องเที่ยว วิธีการเก็บข้อมูลคือการรวบรวมจากรวบรวมท้องถิ่นและการใช้แบบสอบถามรวมทั้งการสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อวิเคราะห์ถึงความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

สิ่งที่ค้นพบจากการวิจัยคือ ชาวโพนพิสัยแต่โบราณเรียก ปรากฏการณ์ลูกไฟประหลาดที่ผุดขึ้นจากแม่น้ำโขงว่า บั้งไฟผีบ้าง บั้งไฟน้ำบ้าง ไม่มีหลักฐานยืนยันว่าชาวโพนพิสัยจะสร้างความเชื่อโยงระหว่างปรากฏการณ์นั้นกับพญานาค แต่ต่อมาภายหลังได้เกิดความพยายามเชื่อมโยง ปรากฏการณ์ดังกล่าวกับคติความเชื่อที่ฝังรากอยู่ในสังคมวัฒนธรรมอีสานและโพนพิสัยมาช้านาน ส่งผลให้ความเชื่อเรื่องบั้งไฟผีแปรเปลี่ยนเป็นความเชื่อเรื่องบั้งไฟพญานาค หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ ปรากฏการณ์ลูกไฟประหลาดที่ผุดขึ้นจากแม่น้ำโขง ถูกเข้าใจว่าเป็นการกระทำของพญานาค อย่างไรก็ตามการเปลี่ยนแปลงทางความคิดและความเข้าใจของชาวโพนพิสัยมิได้ยุติแต่เพียงเท่านั้น

ทั้งนี้เนื่องจาก ภายหลังกองการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้เข้ามามีบทบาทส่งเสริมให้เกิด กระแสการเข้ามาเที่ยวชม ปรากฏการณ์บั้งไฟพญานาค ก็ได้เกิดพัฒนาการของชุดความเข้าใจต่อ ปรากฏการณ์นั้นหลากหลายขึ้น คำอธิบายใหม่ที่หมู่คนหนุ่มสาวในพื้นที่ให้ความสนใจและรับไว้คือ คำอธิบายปรากฏการณ์นั้นโดยอ้างอิงหลักวิทยาศาสตร์ นอกเหนือจากนี้กระแสการท่องเที่ยวยังส่งผลให้ ปัจจัยทางธุรกิจเข้ามามีส่วนกำหนดความสำคัญของปรากฏการณ์ที่เคยถูกเข้าใจว่าสัมพันธ์กับความ ศักดิ์สิทธิ์ของพญานาค ถูกประเมินค่าจากปริมาณรายได้หรือเม็ดเงินที่เข้าสู่ท้องถิ่นตามกระแสการ ขยายตัวของการท่องเที่ยว

สาขาวิชา ไทยศึกษา

ลายมือชื่อนิสิต.....

ปีการศึกษา 2549

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

4680814322 : MAJOR THAI STUDIES

KEY WORD: NAGA FIREBALLS / PHON PISAI / NONG KHAI / BELIEF / TOURISM

PATTIPPA SAENGPITAK: CHANGE IN THE PERCEPTION OF THE NAGA FIREBALLS: A CASE STUDY OF AMPHOE PHON PISAI, CHANGWAT NONG KHAI. THESIS ADVISOR: SUNAIT CHUTINTARANOND, Ph.D., 77 pp.

This research has objectives in exploring the traditional perception of the Naga fireballs in Amphoe Phon Pisai and analyzing the factors contribute towards its change in the perception. Questionnaires and in-dept interview were used as data collection tool.

For the people of Phon Pisai, the Naga fireballs or 'Bungfai Phayanaak' are originally perceived as 'Bungfai phii' or 'Lukfai nam'. There is no evidence showing that local people connects these mysterious fireballs with the Naga. Later, the attempt in relating the mysterious fireballs to the Naga belief, which has been rooted in their society for several centuries, has been made. It results in the change in the perception of 'Bungfai phii' or 'Lukfai nam' to become the perception of 'Bungfai Phayanaak'. It can be said that local people perceive the mysterious fireballs rising from the Mekong River as the creation of the Naga. However, the change in the perception of local people does not stop.

The Tourism Authority of Thailand has played an important role in promoting the Naga fireballs to the nationwide which results in the diversity of the new perceptions. The new perception that the young local people accept is the scientific explanation. In addition, the phenomenon, which used to be perceived as the sacred one, becomes profane because of the change in the perception among local people.

Field of study Thai Studies

Student's signature..... *Pattippa S.*.....

Academic year 2006

Advisor's signature..... *S. Chutintaranond*.....

ACKNOWLEDGEMENTS

Firstly, the author would like to thank and give appreciation to her thesis advisor-Dr.Sunait Chutintaranond for shaping up her ideas and for providing the value suggestions. This research cannot be successful without his great assistance. In addition, the author would like to thank the staffs of Thai Studies for their suggestions and assistances.

Secondly, the author would like to thank Sirindhorn Anthropology Center for funding the research. Also, the author thanks to the villagers in 4 areas of study for their cooperative. The author would like to give special thank to Kasemsinth Family for providing accommodation and all convenience during her field study. In addition, the author would like to thank Thai Studies classmates for their support and encouragement; especially, Mr.Douglas Offenhartz.

The last but not least, the author thanks her family for their full support, for always being there for her both in good and bad times, and for their understanding in the benefit of the education. Moreover, the author thanks to Phra Ajarn Luangpho Dhamma-Ngam Dhammasopano for the support and the good Dhamm teachings. In addition, the author thanks to all her dear friends and her boyfriend for their assistances and encouragements. The author would like to dedicate the benefit of this work to her late beloved father – Mr.Pattaraphong Saengpitak and the Naga that living in the Subterranean World.

CONTENTS

ABSTRACT (THAI)	iv
ABSTRACT (ENGLISH)	v
ACKNOWLEDGEMENT.....	vi
CONTENTS	vii
CHAPTER I	1
CHAPTER II	23
CHAPTER III	40
CHAPTER IV	60
CHAPTER V.....	75
REFERENCES	78
BIOGRAPHY.....	85